

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre els Llibres de l'Óssa Menor a Lletra, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/edicio/els-llibres-de-losa-menor> >

✘ Els Llibres de l'Óssa Menor

[...] La col·lecció havia estat fundada per [Josep Pedreira](#) l'any 1949. Era un pur acte de servei, l'expressió d'una pura devoció per la poesia, i concretament per la poesia exigent, generosa, d'arrelament i de joiosa novetat. Poeta ell mateix, amb una dilatació tota cèltica de la disponibilitat del seu temps i amb una il·lusió il·luminada, Josep Pedreira treballava amb l'editor i amic seu Janés i Olivé i havia estat qui materialment confegí un extens corpus antològic de poesia catalana que publicà l'editorial Janés l'any 1947, amb totes les dificultats del cas en aquella època, tot i que es vivia un moment de tímid i poc durador desglaç. Tanmateix Pedreira conegué personalment poetes i es donà a conèixer de molts, sempre respectuós i sempre respectat. Les seves connexions de l'hora eren múltiples dins el que hi podia haver: els cercles dels qui feien o intentaven fer revistes o publicacions més o menys de sotamà i destinades a desaparèixer; el moviment entron de la llibreria de les Galeries Laietanes; les sessions i l'organització d'Amics de la Poesia i de "Miramar", activitats de cultura i de política del tot clandestines; els cercles, especialment el literari, de l'Institut Francès; alguns grups de fora de Barcelona i escriptors de diversos nuclis del País Valencià i de les Illes; els caps de brot de l'excursionisme i de l'escoltisme relacionats poc o molt amb els grups polítics nacionalistes i amb els estudiants universitaris que feien poesia, agitació cultural i política i algunes publicacions, etc.; així com tot el que es movia entorn de l'Institut d'Estudis Catalans, per entaforat que fos, les editorials que editaven en català i l'organització dels primers cursos de català i la gent que hi acudia.

Amb totes aquestes relacions, i encara d'altres, i amb la seva dedicació obstinada [Josep Pedreira](#) engegà la col·lecció "Óssa Menor" i un premi de poesia del mateix nom. Amb la denominació s'indicava la seva filiació d'admirador fervent de [Salvat-Papasseit](#), un poeta que la postguerra es fa seu; però en la primera publicació sorgeix el nom del poeta del moment: [Salvador Espriu](#). Sense incompatibilitats -imaginades només per comentaristes posteriors i d'esquemes forçats i per la crítica castellanitzada o declaradament hostil de l'època-, sorgia a continuació el Mestre cada vegada menys discutit, el líder vivent i immediat del moment cultural: [Carles Riba](#). L'any 1949 apareix, doncs, *Les cançons d'Ariadna* de Salvador Espriu, amb la presentació acurada, gairebé luxosa, que volia el temps. Il·lustrava la portada un dibuix de Francesc Espriu, parent del poeta, pintor i militant nacionalista perseguit. Tot plegat un signe i un esdeveniment. Però allò que comptà més és que Josep Pedreira el 1966 havia publicat més de cinquanta volums de la Col·lecció; és l'any en què se'n féu càrrec Edicions Proa. Entre aquells 50 primers volums trobem les primeres edicions de *Salvatge cor* i *Esbós de tres oratoris* de Carles Riba, a més de la tercera edició i primera a Barcelona de publicació no-clandestina, de [les Elegies de Bierville](#); la primera edició de *Terra de naufragis* de [Pere Quart](#) i és a dir de [Clementina Arderiu](#), així com la segona edició, primera a Barcelona de les *Poesies* de [Màrius Torres](#). El Premi acompanya les edicions, però des de l'any 1959 Pedreira li dona el nom de "Carles Riba".

Les Edicions Proa recollien aquella herència, exemple de fidelitat, rigor i llibertat, i em sembla que hi han estat també fidels. Des del 1966 han aparegut un total de 46 llibres més de la Col·lecció, d'una quarantena de poetes. El Premi "Carles Riba" els ha acompanyat igualment. Un públic s'hi manté fidel: aquell públic que tracta la poesia d'una manera "especial", perquè s'hi sent identificat, potser, amb l'orgull d'escriure en català, aquella gemma rara que portem dins de nosaltres, segons els mots inoblidables de [Josep Carner](#). Les xifres de les Edicions Proa, comptant-hi la resta de títols que són al pla editorial per tot aquest any, donen entre seixanta i setanta mil exemplars de llibres de poesia

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre els Llibres de l'Óssa Menor a LletRA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/edicio/els-llibres-de-losa-menor> >

llançats al carrer a l'acabament del 1978. Una xifra respectable per a una sola font i una prova de com és inextingible el corrent que un dia s'establí entre poesia i societat, dins l'atzarós i dur procés d'identitat de poble i cultura en el qual som i del qual passem ara una fase no tan difícil com d'altres per a cadascú però potser de les més arriscades per a tots.

Joan Triadú, *50 anys Edicions Proa* (Barcelona, Joan Cendrós/Proa, 1978).

La nòmina (com la llista de títols) és impressionant: [Salvador Espriu](#), [Carles Riba](#) o [Joan Vinyoli](#) als anys cinquanta; [Blai Bonet](#), [Pere Quart](#) o [Francesc Parcerisas](#) als seixanta; [Joan Brossa](#), Feliu Formosa o [Maria-Mercè Marçal](#) als setanta; Miquel de Palol, Carles Torner o [Joan Margarit](#) als vuitanta; [Enric Casasses](#), [David Castillo](#) o Antoni Puigverd als noranta, i les apostes dels darrers mesos ([Bartomeu Fiol](#), Pep Rosanes-Creus, [Màrius Sampere](#)), diverses i complementàries com sempre d'edats, procedències i tradicions estètiques. Parlem, és clar, dels Llibres de l'Óssa Menor, la col·lecció de poesia que edita Proa i que enguany ha complert cinquanta anys de vida amb més de dos-cents títols publicats al llarg de tot aquest temps. Fundada en la clandestinitat, inaugurada el juny de 1949 amb *Les cançons d'Ariadna* de Salvador Espriu, l'Óssa Menor fou durant anys el resultat de l'esforç personal de [Josep Pedreira](#), que la duqué de la mà fins al número cinquanta-dos, l'any 1966. Llavors Aymà (que volia dir Cendrós) comprà la col·lecció, i el 1984 tot plegat passà a l'òrbita del grup Enciclopèdia Catalana, que l'ha feta arribar als nostres dies mantenint-la com a seu estable de l'aparició del premi Carles Riba (rebateig de l'inicial "Óssa Menor" després de la mort de l'autor de [les Elegies de Bierville](#)) i com un espai privilegiat de confluència de noms més reconeguts ([Manent](#), [Martí i Pol](#), [Perucho](#)) i menys populars (Josep Elias, Felícia Fuster, Armand Obiols, Andreu Vidal), però tots igualment essencials per traçar el ric mosaic de la poesia en català del darrer mig segle.

Malgrat les èpoques de major i menor empena (amb moments d'aprimament quantitatiu i fins qualitatiu i alguna aturada cardíaca), malgrat l'escassa presència de traduccions, malgrat tots els malgrats, l'Óssa Menor té una virtut essencial raríssima a la nostra cultura: la de la continuïtat. I un cert ecumenisme poètic que, lligat amb la pervivència, l'han convertida en gresol: més que no una col·lecció "d'editor" o d'època (de torrentada) Els Llibres de l'Óssa Menor és com un delta que, capbussant-nos en el tòpic, cal qualificar d'emblemàtic. I el millor homenatge a una vella col·lecció de llibres en aquests temps de reposicions febrils ens ha semblat que podia ser el repàs (extens, minucios) de la llista de títols que la conformen

Jaume Subirana, *Caràcters*, núm. 12 (juny 2000), p. 7.

Tast de textos

Biobibliografia

Bibliografia

WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya
<http://cataleg.bnc.cat/>

WEB: Articles sobre l'editorial (Traces)

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre els Llibres de l'Óssa Menor a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/edicio/els-llibres-de-lossa-menor> >

http://traces.uab.cat/search?ln=ca&p=%D3ssa+menor&f=keyword&action_search=Cerca&c=Traces+%3A+base+de+dades+de+llengua+i+literatura+catalanes&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=1&of=hb

Comentaris

Crítica

 WEB: Josep Pedreira

Pàgina de lletrA dedicada al fundador de la col·lecció.
<https://lletra.uoc.edu/ca/autor/josep-pedreira/>

 WEB: Edicions Proa

Web de l'editorial que en aquests moments publica la col·lecció.
<http://www.proa.cat/www/proa/ca>

 WEB: Premi Carles Riba

Continuador del premi "Óssa Menor" convocat per Edicions Proa.
<http://www.grec.com/ftp/grec/fundacio/pcr.htm>

diversos

 WEB: Les constel·lacions

Informació sobre les constel·lacions al web de l'XTEC.
<http://www.xtec.cat/~jjimen18/constel.lacions.htm>

 WEB: Les dues ósses

Informació sobre l'Óssa Major i l'Óssa Menor.
<http://www.jouscout.com/astro/osses.htm>

 WEB: Llegendes sobre els estels

Web que recull diverses llegendes relacionades amb els estels, com ara la d'Orió o de l'Óssa Menor.
<http://www.phpwebquest.org/UserFiles/File/0llegconst.htm>

comentaris

 PDF: "Josep Pedreira, poeta i editor"

Article de Francesc Parcerisas sobre la trajectòria poètica i editora de Pedreira a l'*Avui* (02/10/03).
<http://www.traces.uab.es/tracesbd/avui/av02395.pdf>